

MEMORANDUM

PROVINCIE ■ UTRECHT

ONDERWERP Oplegger brief TenneT en Stedin
DATUM 18-10-2023
VAN Energy Board provincie Utrecht
AAN College-, Raads- en Statenleden in de provincie Utrecht
CONTACTPERSOON Hans Rijnten (+31621124703)

Inleiding

Het elektriciteitsnet in de provincie Utrecht raakt steeds verder overbelast. De capaciteit van het stroomnet is onvoldoende om alle vraag naar en aanbod van elektriciteit te kunnen transporteren. Dit heet ook wel netcongestie en die kent twee varianten die beide in de provincie van toepassing zijn:

- Netcongestie op teruglevering: er wordt te veel zonne- en/of windenergie tegelijkertijd opgewekt. Sinds oktober 2021 is er geen ruimte meer voor nieuwe aansluiting van grootschalige zon- en windprojecten (tenzij er al eerder capaciteit is toegekend).
- Netcongestie op afname: iedereen vraagt op hetzelfde moment stroom, volgens het ritme van de dag. Sinds november 2022 is er geen ruimte meer voor nieuwe grootverbruik aansluitingen (tenzij er al eerder capaciteit is toegekend)..

De landelijke netbeheerder TenneT, de regionale netbeheerder Stedin, de provincie Utrecht, de regio's U10, Amersfoort en Food Valley en gemeenten Amersfoort en Utrecht werken samen in de Energy Board provincie Utrecht aan oplossingen voor het vraagstuk van de netcongestie langs drie sporen:

- Wij proberen de doorlooptijd van de realisatie van de uitbreiding van de netinfrastructuur te versnellen door betere afstemming en samenwerking in ruimtelijke procedures en vergunningen.
- Wij werken samen aan netbewuste oplossingen met bedrijven(terreinen) en woningbouwlocaties voor extra capaciteit en flexibiliteit op het stroomnet.
- Wij zorgen op de langere termijn voor een betere afstemming van onze ruimtelijke plannen (wonen, werken, mobiliteit) op de plannen van de netbeheerders om de infrastructuur uit te breiden (p-MIEK).

Op 2 juni jl. heeft de Energy Board een brief ontvangen van de netbeheerders waarin wij zijn geïnformeerd over de toenemende bezorgdheid over de netcongestie voor afname in de provincie Utrecht. Wij hebben deze brief toen ter informatie met u gedeeld. In de brief is door de netbeheerders extra onderzoek aangekondigd naar mogelijkheden voor meer flexvermogen (Congestiemanagementonderzoek TenneT) en waar en wanneer in het Stedin netwerk congestie dreigt te ontstaan door de versnelde groei van de elektriciteitsvraag van kleinverbruikers en welke maatregelen kunnen worden ingezet om dit zoveel mogelijk te beperken (Knelpuntenanalyse kleinverbruik). De resultaten van deze onderzoeken werden in september 2023 verwacht.

Landelijke berichtgeving 18 oktober 2023

De Energy Board provincie Utrecht ontving op 18 oktober 2023 bijgevoegde brief van de netbeheerders (TenneT en Stedin) waarin de resultaten van hun onderzoeken worden toegelicht. Dit bericht komt tegelijkertijd met de landelijke berichtgeving omtrent de netcongestie op kleinverbruik van Ministerie EZK, TenneT en Netbeheer Nederland.

Het steeds hogere tempo waarin er extra transportcapaciteit wordt gevraagd overstijgt de snelheid waarmee netbeheerders het elektriciteitsnet kunnen uitbreiden. Hoewel er in alle regio's volop wordt gewerkt aan het net, zijn de miljardeninvesteringen en aanvullende maatregelen helaas niet toereikend. De netbeheerders signaleren dat Nederland een volgende fase in gaat, waarbij de toegang tot het elektriciteitsnet verder onder druk komt te staan.

Zonder deze ingrijpende maatregelen, vertraagt de woningbouw, de economische groei en de verduurzaming van Nederland [Netbeheer Nederland, 18 oktober 2023]

Resultaten congestiemanagementonderzoek TenneT

Het 150kV hoogspanningsnet in de Provincie Utrecht vormt één geheel met het hoogspanningsnet van Flevopolder en Gelderland (het FGU-net). Ondanks de congestiemaatregelen die voor grootverbruikers sinds 17 november 2022 van kracht zijn (wachtlĳst), verwacht TenneT dat de vraag naar transportcapaciteit verder zal stijgen door autonome groei van kleinverbruikers en door grotere klanten die voor 17 november al een contract hebben afgesloten voor transportcapaciteit en die dus nog aangesloten gaan worden. Hierdoor verwacht TenneT een tekort in dit net tot 2029 van circa één Gigawatt (GW). Dit komt overeen met de opwekcapaciteit van twee grote elektriciteitscentrales of 200 grote windmolens. In deze berekeningen zijn grootverbruikers die nu op de wachtlĳst staan niet meegenomen; de stop op 'gewone' grote aansluitingen blijft tot dat het elektriciteitsnet is uitgebreid (naar verwachting 2029). Dit betekent concreet dat er op piekmomenten (in het algemeen in wintertijd, tussen 16:00 en 20:00 uur) één Gigawatt meer elektriciteitsvraag verwacht wordt dan via het hoogspanningsnet getransporteerd kan worden. Ongeveer de helft van dit tekort kan TenneT opvangen door flexibiliteit in te zetten die grootverbruikers en drie bestaande gascentrales in dit gebied kunnen leveren. Echter, het betekent ook dat in delen van de provincie Utrecht dit tekort zou kunnen leiden tot een overbelasting op het net, waardoor er zonder aanvullende maatregelen een hogere kans op stroomstoringen ontstaat.

Resultaten knelpuntenanalyse Stedin

De toename in elektriciteitsvraag tijdens piekuren leidt ook tot knelpunten op het elektriciteitsnet van de regionale netbeheerder Stedin. Voor enkele van haar stations doet Stedin daarom, aanvullend op de congestie-afkondiging van TenneT, ook een vooraankondiging van congestie voor grootverbruikers. In de brief van TenneT en Stedin is een kaartje opgenomen van de provincie Utrecht met de actuele situatie. De huidige situatie verandert hierdoor niet omdat nieuwe aanvragen voor stroom van grootverbruikers nu al op een wachtrij komen. Dit betekent alleen dat er twee knelpunten opgelost moeten worden voordat nieuwe grootverbruikers stroom kunnen krijgen; de oplossing van het knelpunt in het lokale/regionale net van Stedin kan mogelijk langer duren dan de oplossing van het knelpunt in het hoogspanningsnet van TenneT (dit verschilt per onderstation). Hierdoor blijft een wachtlĳst langer van kracht en ontstaat er een langere wachttijd.

Netbeheerders en overheden op zoek naar flexvermogen

Om te voorkomen dat de ruimtelijke/economische ontwikkelingen in de provincie Utrecht helemaal stilvallen is het van belang om te kijken naar mogelijke maatregelen om te voorkomen dat het kleinverbruik de komende jaren daadwerkelijk geraakt gaat worden. De netbeheerders geven aan dat ze er alles aan gaan doen om kleinverbruikers te kunnen blijven voorzien van stroom. De deelname aan het congestiemanagementonderzoek voor grootverbruikers zal niet langer vrijblijvend zijn. Ook gaan TenneT en Stedin via tenders grootschalig flexibiliteit uitvragen aan de markt, denk hier bijvoorbeeld aan de inzet van energieopslag. De netbeheerders geven aan dat ook overheden een bijdrage kunnen leveren aan de oplossing door bijvoorbeeld het gebruik van laadvoorzieningen voor elektrische auto's op de drukke momenten op het elektriciteitsnet zo veel mogelijk te beperken (spits mijden). Op dit moment brengen we de verschillende mogelijkheden in kaart en zullen deze via de regiotafels ook met de gemeenten bespreken. Gezamenlijk zullen we verschillende mogelijke oplossingen verder uitwerken, uittesten en uitrollen. Tegelijk zullen we voortdurend in beeld moeten brengen of de problematiek hiermee beheersbaar wordt of dat nog meer aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn. We zullen hierbij ook een beroep doen op het ministerie van EZK voor ondersteuning en ook voor het wegnemen van belemmeringen als gevolg van bestaande wet- en regelgeving.

Regionaal webinar 25 oktober 2023

Op woensdag 25 oktober van 16.00 tot 17.00 uur organiseert de Energy Board een webinar voor alle Colleges, Raden en Staten in de provincie Utrecht om de uitkomsten van de onderzoeken met u te bespreken. We staan daarbij ook stil bij de mogelijke gevolgen voor uw gemeente, bedrijven, woningbouwplannen, energietransitie en andere ontwikkelingen en welke maatregelen we met elkaar kunnen treffen om mogelijke scenario's te voorkomen. Meldt u zich dus aan voor dit webinar via netcongestie@provincie-utrecht.nl.